

Організація торгівлі

Група 2М-1

12.10.2023

Змістовий модуль 1. Організаційні моделі в системі торгівлі

Тема 2. Транспортно-експедиційні операції у торгівлі

Урок 23. Методи обліку товарних запасів на торговельному підприємстві

Матеріал уроку:

На торговельному підприємстві традиційно використовуються три методи обліку товарних запасів:

- інвентаризація, тобто суцільний перелік всього асортименту товарів шляхом зважування та вимірювання. Отримані дані в натуральному та вартісному виразі зводяться за товарними групами у загальну суму.

Недоліками даного методу є велика трудомісткість та значні витрати часу на проведення;

- зняття залишків чи оперативний облік, тобто порівняння матеріально-відповідальними особами фактичної наявності товару з даними товарного звіту. Причому підраховуються не товари, а товарні місця (шухляди, коробки, мішки, рулони й ін.). Потім з урахуванням відповідних норм виробляється перерахування, визначається кількість товарів у натуральному і вартісному виразі. Недолік даного методу — менша точність, ніж при інвентаризації;

- балансовий метод, заснований на використанні балансової формули товарообігу:

$$ТЗ_{н} + П = Р + Д_{р} + ТЗ_{к},$$

де $ТЗ_{н}$ — товарні запаси на початок періоду, що аналізується (тис. грн.);

$П$ — надходження товарів в періоді, що аналізується (тис. грн.);

$Р$ — реалізація (товарообіг) за період, що аналізується (тис. грн.);

$Д_{р}$ — документальні витрати товарів за період, що аналізується (тис. грн.);

$ТЗ_{к}$ — товарні запаси на кінець періоду, що аналізується (тис. грн.).

Балансовий метод менш трудомісткий і дає змогу забезпечити оперативний облік товарних запасів з іншими показниками. Крім цього, він широко використовується при плануванні товарних ресурсів, про що буде сказано далі. Недоліком даного методу є відсутність можливості вилучити з розрахунку всякого роду невстановлені втрати, що може призвести до деяких перекручувань суми запасів товарів. Для усунення цього недоліку дані балансового обліку систематично повинні зіставлятися з даними інвентаризацій і зняття залишків.

Використовуючи балансовий метод, легко здійснювати оперативний контроль за рухом товарів. Цей метод особливо ефективний при використанні комп'ютерної мережі. У комп'ютерних програмах реалізується облік наявності й руху товарів (прихід, витрата, внутрішнє переміщення, повернення, списання), ведення обліку за товарними групами та асортиментом, за матеріально-відповідальними особами, облік взаєморозрахунків з постачальниками і покупцями й безліч інших операцій.

Нормування товарних запасів методом техніко-економічних розрахунків здійснюється за складними елементами запасу залежно від їхнього призначення в процесі реалізації.

Розрахунок нормативів товарних запасів здійснюється за товарними групами з визначенням таких складових як: робочий запас, запас поточного поповнення і страховий запас.

Рисунок 6.3 - Елементи товарного запасу торговельного підприємства

Основною частиною нормативу товарного запасу є торговий запас, що складається з двох частин:

- робочого запасу — повинен постійно знаходитися в торговельному залі;
- запасу поточного поповнення — розміщують у приміщеннях для зберігання товарів. Призначений для безперервної реалізації товарів до чергового постачання. Запас поточного поповнення залежить від частоти постачання товарів і кількості асортиментних видів, що повинні бути в магазині. Чим більша частота завезення товарів, тим менший розмір запасу поточного поповнення.

Гарантійний (страховий) запас створюється для забезпечення безперервної торгівлі у випадку можливого порушення періодів і термінів постачання товарів, а також при значному збільшенні попиту для окремих періодів року.

Величина цього запасу визначається у відсотках від розміру запасу поточного поповнення (до 25-30%), залежить від джерел надходження товарів і частоти їхньої доставки.

Деякі дослідники рекомендують визначати гарантійний запас як подвійний квадратний корінь з обсягу запасу поточного поповнення за формулою:

$$TЗ_{\text{гар}} = 2\sqrt{TЗ_{\text{тп}}},$$

де $TЗ_{\text{гар}}$ — гарантійний запас, дн.;

$TЗ_{\text{тп}}$ — запас поточного поповнення, дн.

Виставочний асортиментний набір (ВАН) — це демонстраційний запас, який розміщений у торговельному залі і включає все розмаїття даної товарної групи. Запас у розмірі одноденного обороту також зберігається в торговельному залі, щодня поповнюється за рахунок запасу поточного

поповнення (і призначений для безпосередньої відпустки товарів покупцям). Його обсяг залежить від широти і глибини асортименту, обсягу товарообігу й організації підприємства. Отже, ці показники формують робочий запас, який можна представити формулою:

$$PЗ_{\text{дн}} = (ВАН + T_{\text{одн}})/T_{\text{одн}}.$$

Запас на момент приймання і підготовки товарів до продажу в днях встановлюється залежно від особливостей і складності асортименту та часу, витраченого на окремі операції. Цей час для продовольчих товарів може бути обмеженим, але для окремого асортименту непродовольчих товарів може становити до 0,2-0,5 (дн.). Цей час можна включати в гарантійний запас, приймаючи його максимальне значення до 30% від замовлення поточного поповнення.

Отже, норма товарного запасу має вигляд:

$$N_{\text{тз.дн}} = T_{\text{зпр}} + PЗ + 0,5TЗ_{\text{тп}} + TЗ_{\text{гар}},$$

де $T_{\text{зпр}}$ — товарний запас на момент приймання і підготовки товарів до продажу, дні;

$PЗ$ — робочий запас, дні;

$TЗ_{\text{тп}}$ — товарний запас поточного поповнення, дні;

$TЗ_{\text{гар}}$ — гарантійний (страховий) запас.

У даному виразі запас товарів поточного поповнення приймається як середнє значення, тобто 0,5 показника, тому що в процесі товароруку його значення коливається від максимуму (у день постачання) до мінімуму (перед

постачанням).

Товарний запас поточного поповнення визначається як:

$$TЗ_{\text{тп}} = i(R/r)$$

де i — середня періодичність постачань даної товарної групи, дні;

K — кількість видів товару (асортиментних позицій), що повинні бути присутнім у даному магазині;

r — середня кількість видів товару, що містить у собі одна партія постачання.

Виставочний асортиментний набір (ВАН) можна розрахувати як

$$ВАН = Ц \cdot R,$$

де $Ц$ — середня ціна одного асортиментного різновиду товару, грн.

Змістовий модуль 2. ПОНЯТТЯ, СКЛАД І СТРУКТУРА СУБ'ЄКТІВ СИСТЕМИ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

Тема 7. Організація оптових закупівель товарів та їх документальне оформлення

Урок 24. Елементи загальної площі складу

Площа загальнотоварного складу (Пзаг) складається з: площі приміщень, що використовуються для зберігання товарів (площі, зайнятої стелажимами, штабелями, а також проїздами і проходами між ними), або площі приміщень (комор) зберігання (ПЗ); площі, зайнятої експедиціями з приймання і відпускання товарів, яка називається експедиційною площею (Пе); площі, зайнятої службовими і побутовими приміщеннями (конторські, гардеробні, туалети, душеві тощо), або адміністративно-допоміжної площі (Пд).

СЕРЕДНІ НОРМИ СКЛАДСЬКОЇ ПЛОЩІ КАМЕР ЗБЕРІГАННЯ НА ОДИН ДВОВІСНИЙ ВАГОН ЗАПАСУ ТОВАРУ ПРИ ВИСОТІ УКЛАДКИ 5 М (ВКЛЮЧАЮЧИ ПЛОЩУ ПРОЇЗДІВ І ПРОХОДІВ)

Назви товарних груп	При штабельному зберіганні в тарі, м ²	При стелажному зберіганні, м ²
Продовольчі товари	18	35
Непродовольчі товари	22	35

Знаючи норму площі зберігання на один умовний вагон запасу товару, можна визначити площу приміщень зберігання запасу товару за формулою:

$$P_3 = H_n \times Z_n,$$

де P_3 — площа приміщень зберігання товарів, м²; H_n — норматив площі, необхідної для розміщення одного умовного двовісного вагону товару, м²; Z_n — розмір запасу товару в умовних вагонах.

Формула розрахунку товарних запасів в умовних вагонах для визначення потреби в складах має такий вигляд:

$$Z_n = \Sigma O_c \times H_n \times K_n : 360 \times C_n,$$

де Z_n — розмір товарних запасів, що підлягають зберіганню на складах в умовних двовісних вагонах (20 т); ΣO_c — сума річного складського товарообігу, тис. грн; H_n — норматив товарних запасів на складах, у днів до оптово-складського товарообігу; K_n — коефіцієнт нерівномірності надходження товарів (1,2—1,3); 360 — розрахункова кількість днів у році; C_n — середня вартість одного умовного вагону товару, тис. грн.

Експедиції з приймання і відпускання товарів у складах з великим вантажообігом передбачаються окремими, а в невеликих складах вони можуть об'єднуватись. Площа експедиції з приймання товарів ($P_{e.n}$) визначається за формулою

$$P_{e.n} = \Sigma O_n \times K_n \times H_n \times T : 360 \times C_n \times K_n,$$

де ΣO_n — сума річного надходження товарів, тис. грн; K_n — коефіцієнт нерівномірності надходження товарів на склади (1,2—1,3); H_n — норматив площі (40 м² на умовний вагон); T — кількість днів перебування товарів на приймальній експедиції (допускається до двох днів); C_n — середня вартість одного вагону товару, тис. грн; K_n — коефіцієнт використання площі приймальної експедиції (0,5—0,6).

Площа експедиції з відпускання товарів ($P_{e.v}$) може визначатися за формулою

$$P_{e.v} = \Sigma O_v \times K_v \times H_n \times T : 360 \times C_n \times K_v,$$

де ΣO_v — сума річного обороту з відпускання товарів, тис. грн; K_v — коефіцієнт нерівномірності відпускання товарів зі складів (1,2—1,3); H_n — норматив площі (40 м² на умовний вагон); T — кількість днів перебування товару на відпускній

експедиції (допускається не більше від двох); C_n — середня вартість одного вагону товару, тис. грн; K_v — коефіцієнт використання площі відпускної експедиції (0,5—0,6).

Площа контори складу залежить від кількості працівників і визначається за нормативами: до 3 працівників — по 5 м²; від 3 до 5 — по 4 м²; більше — по 3,5 м² на кожного працівника в конторському приміщенні.

Оскільки допоміжні приміщення складів не призначаються для зберігання товарів, то при визначенні загальної потреби в складській площі для зберігання і обробки товарів, допоміжні площі можна не враховувати. Тоді загальна потреба в складській площі для зберігання і обробки товарів становитиме:

$$P_{\text{зар}} = P_2 + P_{\text{е.п}} + P_{\text{е.в.}}$$

Потреба в загальнотоварних складах за показником «місткість складів у кубічних метрах» визначається таким способом. Спочатку розраховуються розміри товарних запасів, що підлягають зберіганняю на складі в умовних вагонах, за наведеною вище формулою. За умовну одиницю береться вагон вантажопідйомністю 20 т, який має такі внутрішні розміри: довжина 6,6 м, ширина 2,75 м, висота 2,5 м. Площа такого вагону— 18,15 м², корисний об'єм — 45,4 м³, а об'єм вантажу, що вміщується, береться 40 м³.

Знаючи кубатуру вміщуваного у вагон вантажу і загальний товарний запас, виражений в умовних вагонах, можна розрахувати потребу в місткості загальнотоварних складів:

$$M_c = M_v \times Z_v : K_3,$$

де M_c — потрібна ємкість сховищ загальнотоварних складів, м³; M_v — місткість умовного вагону (40 м³); Z_v — розмір запасу товару в умовних вагонах; K_3 — коефіцієнт заповнення кубатури складу товаром.

Розрахунковий коефіцієнт заповнення кубатури складу береться:

- за стелажного зберігання непродовольчих товарів — 0,25—0,35;
- за штабельного зберігання непродовольчих товарів — 0,3—0,4;
- за штабельного зберігання продовольчих товарів — 0,4—0,5.

Домашнє завдання:

- 1, ст.50-55, конспект
2. Охарактеризувати функції складів.

Відповіді надсилати на адресу anylesik@gmail.com. В темі листа зазначайте прізвище, групу, назву предмета; в тексті листа – номер та дату уроку.